

25.11.2020

EOAK/4315/2019

Lakitoimisto Kumpuvuori Oy  
Jukka Kumpuvuori  
Verkatehtaankatu 4, as. 228  
20100 TURKU

Viite: 26.7.2019 vireille tullut kantelu

## ASIA: Kunnan koulukuljetusoppaan linjaukset

### 1 KANTELU

Lakitoimisto Kumpuvuori Oy Jukka Kumpuvuori (jälj. kantelija) arvosteli kirjeessään Hyvinkään kaupungin (jälj. kaupunki) kuljetusoppaan<sup>1</sup> yleisiä linjauksia erityisesti seuraavasti.

Kuljetusoppaan mukaan oppilaan huoltajalle voidaan maksaa anomuksesta matkakustannusten korvausta (saattokorvausta), jos oppilas täyttää kuljetusehdot ja huoltaja kuljettaa oppilasta. Korvaus maksetaan vain niiltä matkan osilta, joissa oppilas on auton kyydissä. Kantelijan mukaan kustannuksia tulisi korvata laajemminkin. Jos huoltaja esimerkiksi kuljettaa lapsen aamulla kouluun, huoltajalle tulee kustannuksia myös paluumatkasta. Kyse on välttämättömistä ja välittömistä huoltajille aiheutuvista menoista, jotka tulee korvata.

Kantelija arvosteli myös sitä, että oppaan mukaan korvaus maksetaan KELA:n oman auton käytöstä maksaman kilometrikorvauksen (vuonna 2019 0,20 euroa/km) mukaisena. Kantelijan mukaan kunta ei voi tehdä näin tarkkarajaista yleistä rajausta, vaan matkakustannusavustuksen riittävyys tulee harkita yksittäistapauksittain. Lisäksi kunnassa on aiemmin korvattu verottajan ”taksan” (kantelijan lähtökohteisesti kohtuullisena pitämän 0,43 euroa/km) mukaan, joten yhtäkkinen muutos kunnan linjauksessa rikkoo luottamuksensuojaa.

Edelleen kantelussa todettiin, että kuljetusoppaan mukaan ”muiden kuntien tapaan Hyvinkäällä pyritään siihen, ettei nuorimpien oppilaiden tarvitsisi odotella koululla yli 20 minuuttia ilman valvontaa”, vaikka

---

<sup>1</sup> Hyvinkään kaupungin kuljetusopas, Opetuslautakunta 22.1.2019 (päivitys 28.5.2019)  
[https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/liitteet/kuljetusopas\\_2019\\_23.5.2019.pdf](https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/liitteet/kuljetusopas_2019_23.5.2019.pdf)

perusopetuslain mukaan kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

## 2 SELVITYS

Kantelun johdosta Hyvinkään sivistystoimenjohtaja Pentti Halonen toimitti selvityksen, joka liitetään oheen kantelijalle tiedoksi.

Asiaan perehtymiseksi tänne hankittiin myös selvityksessä viitattu Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisu.

## 3 RATKAISU

### 3.1 Keskeiset oikeusohjeet ym.

Perustuslain 16 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Perustuslakivaliokunta on mietinnössään hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta katsonut, että perusopetuksen maksuttomuus tarkoittaa myös tarpeellisia koulukuljetuksia (HE 309/1993, PeVM 25/1993 vp s. 9).

Maksuttoman koulukuljetuksen ensisijainen tarkoitus on turvata lapsen oikeus perustuslain 16 §:n 1 momentin mukaiseen maksuttomaan perusopetukseen. Perusopetuslain 4 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää perusopetusta ja esiopetusta. Koulukuljetuksiin liittyvistä velvoitteista ja oikeuksista on säädetty tarkemmin perusopetuslain 32 §:ssä, jonka mukaan

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus (1 mom).

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia (2 mom).

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan (4 mom).

Lisäksi perusopetuslain 48 b §:n 3 momentin mukaan aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.

Perusopetuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 86/1997, s. 65) mukaan 32 §:n koulumatkaetua koskeva säännös oli lainmuutoksessa tarkoitus säilyttää aiemman peruskoululain mukaisena.

Perusopetuslailla kumotun peruskoululain (476/1983) koulukuljetusta säännelleen 47 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 30/1982 vp, s. 28) on lausuttu muun ohella, että kuljetus tapahtuu yleensä kunnan järjestämällä kulkuneuvolla taikka kunnan kustantamana yleistä kulkuneuvoa käyttäen. Jos huoltaja järjestää oppilaan kuljettamisen tai saattamisen, on sitä riittävässä määrin avustettava. Avustusta voidaan pitää riittävänä, jos kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvat välttämättömät ja välittömät menot korvataan huoltajalle. Korvauksen maksaminen oman kulkuneuvon käyttämisestä ja huoltajalle mahdollisesti aiheutuvasta ajanhukasta saattaa myös olla paikallaan. Avustus ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin mitä kuljettaminen tai saattaminen kunnan järjestämänä tulisi maksamaan.

Perusopetuslain muutoksella (1139/2003) lisättiin esiopetusta saavien oppilaiden matkaetua koskeva säännös, jonka mukaan esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen samoilla matkaa koskevilla edellytyksillä kuin perusopetuksen oppilaalla on oikeus matkaetuun. Muutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 58/2003 vp, s. 9) mukaan esiopetusta saavalla oppilaalla on myös vaihtoehtoisesti oikeus kuljettamista tai saattamista varten myönnettävään riittävään avustukseen samoin kuin perusopetusta tai lisäopetusta saavalla oppilaalla

Korkein hallinto-oikeus (KHO) katsoi ratkaisussaan ([KHO:2009:103](#)), että kunta oli täyttänyt perusopetuslain 32 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa maksuttoman koulukuljetuksen järjestämiseen myöntämällä esiopetukseen osallistuvan huoltajille joukkoliikenteen taksan mukaisen saattoavustuksen. Vanhemmilla, joiden tuli vastata lapsen huollosta ja elatuksesta, ei ollut oikeutta taksikuljetukseen yksinomaan sillä perusteella, että he olivat vuorotyössä.

KHO totesi, että vaikka tavanomainen esiopetus kuuluukin perusopetuslaissa tarkoitettuun perusopetukseen, se ei kuulu perustuslain 16 §:ssä tarkoitettuun oppivelvollisuuteen eikä esiopetukseen osallistuminen ole pakollista. Perusopetuslain 32 §:n 1 momentissa on säädetty perustuslain 16 §:n mukaisesti oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten opintososiaalisista eduista, joihin kuuluu muun ohella laissa tarkoitetuissa tilanteissa maksuton koulukuljetus. Tämän ohella laissa on säädetty perustuslain 16 §:n edellyttämää laajemmin myös oikeudesta maksuttomaan kuljetukseen esiopetukseen.

Perusopetuslain 32 §:n 1 momentin säännöksellä maksuttomasta koulukuljetuksesta on vähennetty lähtökohtaisesti vanhemmille kuuluvaa velvollisuutta vastata lapsen koulukuljetuksista aiheutuvista kustannuksista. Laissa opetuksen järjestäjälle ei ole säädetty velvollisuutta kuljetuksen järjestämiseen, vaan sille on annettu oikeus valita, järjestääkö se maksuttoman koulukuljetuksen vai maksaako se kuljettamista tai saattamista varten avustuksen. Näin ollen lainkohdassa lapselle ei ole säädetty myöskään oikeutta mihinkään tiettyyn kuljetusmuotoon, esimerkiksi taksikuljetukseen. Kunta voi kaikissa tapauksissa korvata kuljetuksen avustuksella, jonka on oltava riittävä.

[Todettakoon, että esiopetus on muuttunut 1.8.2015 alkaen velvoittavaksi (1040/2014).]

Perusopetuslain koulukuljetuksia koskevien säädösten lisäksi kunnilla voi olla niitä täydentäviä myöntämisperusteita. Useimmissa kunnissa on käytössä erillinen kuljetussääntö, jossa sovitaan koulukuljetusten järjestämisestä tarkemmin kuin perusopetuslaissa. Kuljetussäännöllä varmistetaan oppilaiden yhdenvertainen kohtelu koulukuljetuksia koskevissa asioissa. Siinä myös sovitaan koulukuljetuksissa noudatettavista periaatteista ja toimintatavoista sekä määrittää useinkin muun muassa yleisesti vaaralliseksi luokitellut tieosuudet<sup>2</sup>.

Kuntaliiton Koulukuljetusoppaassa (toim. Silja Siltala, Helsinki 2012) todetaan, että kuljetussäännössä voidaan päättää myös saattokorvauksesta ja sen suuruudesta. Kuljetussäännön hyväksyy yleensä lautakunta.

Hyvinkään kaupungin sivistystoimen kuljetusoppaassa todetaan kuljetusten järjestämistä koskevista periaatteista (kohta 2, s. 4) muun ohella seuraavaa:

Aikatauluista johtuen oppilas voi joutua odottamaan kuljetusta aamulla ja/tai illalla. Lain mukaan oppilaan matka odotusaikoihin voi kestää enintään 2½ tuntia päivässä. Lukuvuoden alussa 13 vuotta täyttänyt tai perusopetuslain 17 § 2 momentin tarkoittamassa erityisopetuksessa olevan oppilaan koulumatka odotusaikoihin voi kestää kuitenkin enintään 3 tuntia päivässä. Odotusajat pyritään pitämään kohtuullisina. Muiden kuntien tapaan Hyvinkäällä pyritään siihen, ettei nuorimpien oppilaiden tarvitsisi odotella koululla yli 20 minuuttia ilman valvontaa.---

Oppilaan huoltajalle voidaan maksaa anomuksesta matkakustannusten korvausta (saattokorvausta), jos oppilas täyttää kuljetusehdot ja huoltaja kuljettaa oppilasta. Korvaus maksetaan vain niiltä matkan osilta, joissa oppilas on kyydissä. Korvaus maksetaan KELA:n oman auton käytöstä maksaman kilometrikorvauksen mukaisena.

<sup>2</sup> Koulukuljetusoppas 2011, <https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Opettajille/koulukuljetusoppas.pdf>

### 3.2 Oikeusasiamiehen tehtävät ja tutkinnan rajaus

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on Suomen perustuslain 109 §:n mukaan valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Säännös ilmaisee lain tarkoituksen siitä, että kantelututkinnassa on tapauskohtaista harkintavaltaa senkin jälkeen, vaikka kantelu ylittäisi tutkinnan yleiset edellytykset.

Oikeusasiamies ei toimi lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän vaihtoehtona tai sitä täydentävänä muutoksenhakukeinona. Muutoksen saamiseksi viranomaisen päätökseen tulee käyttää laissa säädettyjä muutoksenhakukeinoja.

Selvyyden vuoksi totean, että olen tässä asiassa perehtynyt kaupungin koulumatkaetuutta koskeviin linjauksiin (kuljetusoppaaseen) vain kantelussa yksilöidyltä ja edellä siteeratulta osin.

### 3.3 Arviointi

*Korvaus vain, jos oppilas on kyydissä*

Saadun selvityksen mukaan Hyvinkään kaupungin opetuslautakunta on hyväksynyt sivistystoimen kuljetusoppaan ja siinä määritellyt kuljetusten periaatteet 22.1.2019 (yhden kohdan päivitys 28.5.2019). Uutta koulukuljetusopasta on sovellettu ensimmäisen kerran lukuvuotta 2019–2020 koskeviin koulukuljetuksiin.

Kaupungin mukaan oppilaan kuljettamiseen perustuvaa korvausta on mahdollista maksaa vain siltä osalta matkaa, jolloin oppilas on kyydissä. Selvityksessä todetaan, että kaupungin menettelyä oli tältä osin käsitelty myös Helsingin hallinto-oikeudessa keväällä 2019. Hallinto-oikeus katsoi ratkaisussaan, että saattokorvausta maksetaan yksinomaan oppilaan koulumatkalle eli oppilaan kulkemalle matkalle kodin ja koulun välillä. Hallinto-oikeuden mukaan oppilaan kuljettamisen ollessa kyseessä, edellytyksenä oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävän avustuksen suorittamiselle on oppilaan läsnäolo kuljetuksen aikana.

Totean, että korkein hallinto-oikeus on 1.7.2020 antamassaan vuosikirjapäätöksessään [KHO:2020:82](#) ratkaissut, onko perusopetuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävää avustusta

pidettävä riittävänä, kun huoltajalle maksetaan avustus vain niistä kodin ja esiopetuspaikan välisistä yhdensuuntaisista matkoista, jolloin oppilas on kyydissä, eikä siten niistä matkoista, jolloin huoltaja aamulla palaa kotiin esiopetuspaikasta ja esiopetuksen päättymisen jälkeen menee hakemaan oppilaan kotiin.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kuljetusavustuksella tulee korvata kuljetuksista aiheutuvia menoja myös sellaisen matkan osalta, jolla lapsi ei ole mukana, jos kyseinen matka on välttämätön lapsen kuljetuksen toteuttamiseksi ja liittyy välittömästi siihen.

Asiassa saadun selvityksen mukaan A:n huoltaja palaa kotiin vietyään A:n esiopetukseen ja vastaavasti lähtee kodista hakiessaan A:n esiopetuksesta. Tämän vuoksi korkein hallinto-oikeus katsoi, että myös niistä kodin ja esiopetuspaikan välisistä matkoista, joilla A ei ole kyydissä, aiheutuvia kustannuksia oli pidettävä A:n kuljettamisesta aiheutuvina välttämättöminä ja välittöminä menoina. X:n kunnan maksamaa kuljetusavustusta ei siten ollut pidettävä perusopetuslain 32 §:n 1 momentin mukaisena riittävänä avustuksena.

Toisessa korkeimman hallinto-oikeuden 1.7.2020 antamassa päätöksessä [KHO 2869/2020](#) oli vastaavasti ratkaistavana, oliko perusopetuslain 32 §:n 1 momentin nojalla maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävää avustusta pidettävä riittävänä silloin, kun huoltajalle myönnetään avustusta vain niihin kodin ja koulun välisiin yhdensuuntaisiin matkoihin, joilla oppilas on kyydissä, eikä lainkaan niihin matkoihin, kun huoltaja palaa koulusta kotiin tai lähtee kodista hakemaan oppilasta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi myös tässä ratkaisussa, että kuljetusavustuksella tulee korvata kuljetuksista aiheutuvia menoja myös sellaisen matkan osalta, jolla oppilas ei ole mukana, jos kyseinen matka on välttämätön oppilaan kuljetuksen toteuttamiseksi ja liittyy siihen välittömästi. Asiassa saadun selvityksen mukaan A:n huoltaja palaa kotiin vietyään A:n kouluun ja vastaavasti lähtee kodista hakiessaan A:n koulusta. Tämän vuoksi korkein hallinto-oikeus katsoo, että myös niistä kodin ja koulun välisistä matkoista, joilla A ei ole kyydissä, aiheutuvia kustannuksia on pidettävä A:n kuljettamisesta aiheutuvina välttämättöminä ja välittöminä menoina. X:n kaupungin maksamaa kuljetusavustusta ei siten ole pidettävä perusopetuslain 32 §:n 1 momentin mukaisena riittävänä avustuksena.

Saatan Hyvinkään kaupungin tietoon edellä esitetyn viimeaikaisen oikeuskäytännön, jonka valossa kaupungin voimassaolevan kuljetusoppaan linjaus siitä, että korvaus maksetaan vain niiltä matkan osilta, joissa oppilas kyydissä, on nyttemmin mielestäni kategorisuudessaan virheellinen. Kuljetusavustuksella tulee korvata kuljetuksista aiheutuvia menoja myös sellaisen matkan osalta, jolla lapsi ei ole mukana, jos kyseinen matka on välttämätön lapsen kuljetuksen toteuttamiseksi ja liittyy siihen välittömästi.

## Korvauksen riittävä määrä

Tässä asiassa saadun kaupungin selvityksen mukaan perusopetuslain esitöistä ilmenevät periaatteet on huomioitu määrittäessä saattokorvauksen tasoksi Kelan käyttämä korvaustaso. Edelleen selvityksen mukaan käytäntö ei poikkea muiden kuntien yleisestä linjasta, sillä useissa kunnissa määritellään korvaustasoksi esimerkiksi halvimman julkisen liikenteen mukainen taksa. Kaupunki katsoo selvityksensä, että ”Kelan määrittämä korvaustaso” on riittävä. Edelleen selvityksen mukaan koulukuljetuspäätökset oli saattokorvausten osalta tehty korkeintaan lukuvuodeksi kerrallaan, joten esimerkiksi lukuvuoden 2018–2019 osalta saattokorvaukset oli maksettu kokonaisuudessaan päätöksentekohetkellä voimassa olleiden korvausperiaatteiden mukaisesti, joten luottamuksensuojaa ei ole rikottu.

Kuten edellä ilmenee, perusopetuslain mukaan maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona myönnettävän avustuksen tulee olla riittävä. Peruskoulu- ja perusopetuslain esitöiden perusteella kuljetusavustusta voidaan pitää riittävänä, jos huoltajalle korvataan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvat välttämättömät ja välittömät menot. Käsitöksen mukaan avustuksen määrää (esimerkiksi kilometriltä maksettavaa euromäärää) ei ole ohjattu valtakunnallisella ohjeistuksella, vaan kunnat itse päättävät korvauksen määrän.

Yhtenäiset kunnassa päätetyt koulukuljetusperiaatteet ja -säännöt ovat oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun turvaamisen ja hyvän hallinnon kannalta perusteltuja. Vaikka kunnissa selvityksessäkin viitatulla tavalla käytetään korvausten myöntämisen perusteena erilaisia kaavamaisia avustusperusteita (esimerkiksi virkaehtosopimuksen mukainen kilometrikorvaus tai joukkoliikenteen lipputaksa) tulee avustuksen riittävyyden arvioinnin tarvittaessa tapahtua yksittäistapauksittain.

[Verohallinnon](#) kannanotossa (11.10.2019, VH/2911/00.01.00/201) on todettu, että kunnan maksaman avustuksen tarkoituksena on korvata huoltajalle oppilaan kuljettamisesta aiheutuneet kustannukset. Käytännössä avustuksella kunta korvaa oppilaan huoltajalle kunnalle lain mukaan kuuluvia kustannuksia. Jos avustuksen määrä ei ylitä kuljettamisesta aiheutuneita todellisia kustannuksia, kyse ei ole veronalaisesta tulosta, vaan avustus on huoltajalle verovapaa. Koska todellisia kustannuksia on yleensä vaikea selvittää, verovapaana voidaan pitää kunnan päättämän korvauksen määrää.

Oppilaan (huoltajan) on haettava koulumatkaetuutta ja opetuksen järjestäjän tulee tehdä asiasta hallintolain 44 §:n mukainen perusteltu päätös sekä liitettävä siihen muutoksenhakuohjeet. Huoltajan ollessa päätökseen tyytymätön (esimerkiksi avustuksen riittämättömänä pitämäänsä määrään tai sen perusteisiin ja katsoessaan, että hänelle tosiasiallisesti aiheutuu sellaisia kuluja, joita myönnetty avustus ei kata) on hänellä perusopetuslain 42 a §:ssä säädetysti oikeusturvakeinona mahdollisuus hakea päätökseen muutosta valittamalla hallinto-



oikeuteen.

KHO otti ratkaisussaan 5.9.2014 T 2613 [KHO 5.9.2014/2613](#) kantaa riittävään avustukseen. Ensimmäisen vuosiluokan oppilaalla oli oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen liian rasittavan koulumatkan takia. Oppilaan huoltaja oli itse halunnut huolehtia oppilaan kuljettamisesta. Kunnan sivistysosaston osastosihteeri oli myöntänyt huoltajalle avustuksen, jonka määrä oli laskettu kuntayhtymän koululaisen matkalipun hinnan perusteella. Huoltajalle oppilaan kouluun kuljettamista varten maksettavaksi päättämään koululaisen matkalipun hinnan perusteella laskettua avustusta ei pidetty perusopetuslain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla riittävänä korvaamaan huoltajalle kuljettamisesta aiheutuvia välttämättömiä ja välittömiä kustannuksia.

Asiassa [KHO:2019:7](#) oli kysymys A:n oikeudesta maksuttomaan koulukuljetukseen tai huoltajan oikeudesta riittävään avustukseen niinä päivinä, joina koulupäivä oli keskeytetty oppilaan väkivaltaisen tai häiritsevän käyttäytymisen takia. Korkein hallinto-oikeus totesi, että A:n kohdalla se, että koulupäivä saatetaan joutua keskeyttämään, oli kiinteässä yhteydessä hänen vammaansa tai sairauteensa, eikä hän kyennyt säätelemään omaa käytöstään samalla tavalla kuin samanikäinen lapsi tai nuori yleensä. Lähtökohtana tuli pitää sitä, että oppilaalle järjestetään myös tällaisina päivinä kuljetus kotiin, tarvittaessa saatettuna, jos kuljetus on turvallisesti näin järjestettävissä. Huoltajalle myönnettävän avustuksen määrää ei voitu määrätä kunnan yleisten koulukuljetusperiaatteiden mukaisesti ja siten julkisten kulkuvälineiden taksan mukaisesti, vaan tässäkin oli otettava huomioon oppilaan erityiset olosuhteet.

Edellä oikeusasiamiehen tehtävistä ja toimivallasta kerrotun johdosta totean, ettei minulla laillisuusvalvojana ole mahdollisuutta tarkemmin ottaa kantaa kaupungin linjaaman ns. saattokorvauksen riittävyteen kussakin tapauksessa. Tältäkin osin kuitenkin totean, ettei kaupungin kuljetusoppaasta ilmene koulutuksen järjestäjän velvollisuus koulu matkaetuudesta päättäessään ottaa huomioon kunkin yksittäistapauksen erityispiirteet.

#### *Mahdollisuus ohjattuun toimintaan*

Opetusministeriö on kannanotossaan (22.12.2006, dnro 12/591/2006) todennut, että oppilaan työjärjestyksen viimeisen oppitunnin päättämisen ja perusopetuslain 32 §:n mukaisen järjestetyn kuljetuksen alkamisen välisen ajan oppilas on koulun valvonnassa. Kuljetusta odotavalle oppilaalle tarjottavasta mahdollisuudesta ohjattuun toimintaan on säädetty perusopetuslaissa [32 §:n 4 momentti]. Toimintaan osallistuminen on oppilaalle vapaaehtoista. Odotusajan toiminnan järjestämisestä ja odotusajan valvonnasta vastaavat koulutuksen järjestäjät.

Saadun selvityksen mukaan odotusajoille on kaupungissa mahdollisuus saada ohjattua toimintaa. Totean, ettei tämä mahdollisuus ohjattuun toimintaan – mikä samalla on opetuksen järjestäjän lakisäätei-



nen velvollisuus – lainkaan ilmene kuljetusoppaasta (muutoin kuin sen sivulla 7 siteeratusta perusopetuslain säännöksestä). Nykyisen linjauksen sanamuodon perusteella pidän mahdollisena, että oppilaat ja heidän huoltajansa eivät saa tältä osin oikeaa ja riittävä tietoa oppilaan oikeuksista ja vastaavasti viranomaisen velvollisuuksista.

Opetusministeriö (sittemmin opetus- ja kulttuuriministeriö) on edellä esitetysti todennut, että vaikka oppilas ei osallistuisi ohjattuun toimintaan, on hän koulukuljetusta odottaessaan silti koulun valvontavastuun piirissä. Tähän nähden oudoksun ja pidän huolestuttavana kaupungin linjaamaa pyrkimystä siihen, etteivät oppilaat ”olisi ilman valvontaa ainakaan yli 20 minuuttia”, mikä on siis ilmaistu vain pyrkimyksenä ja joka tavoite sekkin koskee vain nuorimpia oppilaita. Avoimeksi myös jää, miten heitä vanhempien oppilaiden odotusajan valvonta on ylipäätään järjestetty.

#### *Muuta*

Kaupungin sivistystoimen kuljetusoppaassa (s. 4) todetaan, että ”lain mukaan oppilaan matka odotusaikoinen voi kestää enintään 2½ tuntia päivässä. Lukuvuoden alussa 13 vuotta täyttänyt tai perusopetuslain 17 § 2 momentin tarkoittamassa erityisopetuksessa olevan oppilaan koulumatka odotusaikoinen voi kestää kuitenkin enintään 3 tuntia päivässä”. Totean, että vuodesta 2011 lähtien (perusopetuslain muutos 642/2010) alle 13-vuotiaiden erityisopetusta saavien oppilaiden koulumatkan kesto määräytyy samoilla perusteilla muiden oppilaiden kanssa eli sen enimmäiskesto on kaksi ja puoli tuntia.

#### **4 TOIMENPITEET**

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset Hyvinkään kaupungin tietoon vastaisessa toiminnassa huomioon otettavaksi.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Hyvinkään opetuslautakunnalle

Apulaisoikeusasiamies

Pasi Pölönen

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Piatta Skottman-Kivelä

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.